

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze

LZG.410.006.04.2015
P/15/110

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze
ul. Podgórna 9a, 65-213 Zielona Góra
T +48 68 410 66 00, F +48 68 410 66 39
lzg@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/15/110 – Realizacja zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców gmin województwa lubuskiego w latach 2013 – 2015 (I półrocze).
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze.
Kontroler	Paweł Pawlak, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie nr 94938 z dnia 9 czerwca 2015 r. [dowód: akta kontroli str. 1-2]
Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Rzepinie, pl. Ratuszowy 1, 69-110 Rzepin (dalej: <i>Gmina</i> lub <i>Urząd</i>).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Sławomir Dudzis, Burmistrz Rzepina od 1 grudnia 2014 r., poprzednio ¹ Andrzej Skałuba. [dowód: akta kontroli str. 3-4]

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna²

Gmina Rzepin umożliwiła korzystanie z sieci wodociągowej niemal wszystkim mieszkańcom, jednak znaczna liczba mieszkańców wsi pozbawiona była możliwości podłączenia się do sieci kanalizacyjnej. Brak odpowiedniej, szczególnie na wsi, infrastruktury w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków oraz nieprawidłowe postępowanie przez mieszkańców z nieczystościami płynnymi, może powodować w przyszłości niebezpieczeństwo pogarszania się jakości zasobów wody.

Nie wyegzekwowano od przedsiębiorstwa wodociągowego i w konsekwencji nie uchwalono wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i urządzeń kanalizacyjnych.

Mimo występowania powtarzających się przypadków niezapewnienia mieszkańcom odpowiedniej jakości wody, nie podjęto działań mających na celu ustanowienia należytej ochrony stref ujęć wody. Niedostatecznie kontrolowano zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków. Brak takich działań utrudnia diagnozowanie i eliminację potencjalnych źródeł zanieczyszczenia wody.

Ponadto stwierdzono, że Gmina zmieniła termin realizacji umowy o zamówienie publiczne, mimo braku przesłanek, natomiast przeprowadzona przez Gminę inwestycja przy ul. Moniuszki w Rzepinie – budowa sieci wodociągowej i kanalizacji została zrealizowana prawidłowo.

¹ Od 5 grudnia 2010 r.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Planowanie remontów i kierunków rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, celem zapewnienia mieszkańcom gminy nieprzerwanych dostaw wody

1.1. Przygotowanie organizacyjne i finansowe do realizacji zadań

Opis stanu faktycznego

1.1.1. Gminę Rzepin o powierzchni całkowitej 191,11 km² wg stanu na koniec 2014 r. zamieszkiwało 9.870 mieszkańców (z tego w mieście 6.658 oraz na wsiach 3.212 mieszkańców). Gmina posiada sieć wodociągową o długości 54,3 km oraz sieć kanalizacyjną o długości 31,8 km.

Ludność Gminy w 97% mogła korzystać z sieci wodociągowej oraz w 72% z sieci kanalizacyjnej. System kanalizacji jest przystosowany do odrębnego obioru ścieków sanitarnych oraz wód opadowych.

Rozproszenie sieci osadniczej na wsiach, a także zaniedbania z przeszłości, przy braku środków finansowych, wpłynęły na ograniczenia budowy zbiorczych sieci kanalizacyjnych na obszarach wiejskich.

[dowód: akta kontroli str. 23-28]

1.1.2. Przyjęta struktura organizacyjna oraz zakresy obowiązków pracowników Urzędu odpowiedzialnych za zagadnienia wodociągów i kanalizacji umożliwiły realizację zadań w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków. Właściwym w tym zakresie, zgodnie z regulaminem organizacyjnym³, był Referat Ochrony Środowiska, Gospodarki Komunalnej i Drogownictwa (referat).

Do zadań referatu, nadzorowanego przez zastępcę Burmistrza, należały, m.in. sprawy z zakresu: ochrony środowiska, wód i gleby, prowadzenie spraw z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków, prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz kontrola przydomowych oczyszczalni ścieków, a także współpraca w zakresie działalności wodno-kanalizacyjnej spółki komunalnej. Realizujący zadania urzędnicy (w zakresie objętym kontrolą) posiadali wieloletnie doświadczenie.

W zakresach obowiązków pracowników nie uwzględniono niektórych zadań ustawowych związanych z gospodarką wodno-ściekową:

- kontroli zgodności wykonywanej działalności przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego z udzielonym zezwoleniem – art. 18e ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków⁴,
- weryfikacji kosztów związanych ze świadczeniem usług pod względem celowości ich ponoszenia (art. 24 ust. 4 ww. ustawy).

[dowód: akta kontroli str. 29-57]

Sekretarz wskazała, że zadania zostały pominięte przez przeoczenie. Jeszcze w toku kontroli NIK uzupełniono zakresy czynności o nowe obowiązki pracownicze.

[dowód: akta kontroli str. 58-60]

1.1.3. Zadania w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków wykonywało Przedsiębiorstwo Wodno-Kanalizacyjne Eko Sp. z o.o., z siedzibą w Rzepinie (dalej: *Spółka*), której jedynym udziałowcem była Gmina.

W badanym okresie 3 podmioty posiadały zezwolenie w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych (art. 7 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁵).

[dowód: akta kontroli str. 62-76]

³ Zarządzenie Burmistrza z 27 lutego 2015 r.

⁴ Dz. U. z 2015 r., poz. 139.

⁵ Dz. U. z 2013 r., poz. 1399 ze zm.

1.1.4. Sieć służąca zbiorowemu zaopatrzeniu w wodę była własnością Gminy i na podstawie umów została powierzona Spółce.

Spółka dysponuje siecią wodociągową oraz kanalizacyjną wraz z przepompowniami i stacjami uzdatniania wody na podstawie umowy ZP/341/11/2009 z 30.11.2010 r. oraz umowy nr 52/2013 z 29.11.2013 r. Na podstawie ww. umów od grudnia 2013 r. Spółka dzierżawi od Gminy sieć wodociągową i kanalizacyjną na terenie miasta i gminy o łącznej wartości 14.749,3 tys. zł. Tytułem czynszu uiszcza kwotę 5.000 zł netto miesięcznie. Spółka nie zalega z opłatami, opłaty regulowane były cyklicznie każdego miesiąca.

Roczna wartość amortyzacji ww. środków trwałych wyniosła 975,7 tys. zł. Wg wyjaśnień zastępcy Burmistrza stawka opłaty za dzierżawę sieci została ustalona tak, by nadmiernie nie obciążać Spółki kosztami, co znalazłoby odzwierciedlenie w stawkach taryfy opłat za wodę i ścieki dla mieszkańców Gminy.

[dowód: akta kontroli str. 77-97, 233-257]

1.1.5. W zakresie sytuacji ekonomicznej ustalono, że Gmina posiada umiarkowane możliwości finansowania inwestycji, m.in. w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków. Wielkość dochodów oraz zadłużenia przedstawiały się odpowiednio:

- 2013 r.: wykonanie dochodów - 32,7 mln zł i dług 6,8 mln zł,
  - 2014 r.: wykonanie dochodów – 32,4 mln zł i dług 5,7 mln zł,
  - na koniec I półrocza 2015 r. – wykonanie dochodów – 17,3 mln zł, dług 5,2 mln zł.
- Inwestycje mogą być realizowane przez Gminę z zachowaniem wskaźników zadłużenia, wynikających z art. 243 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁶.

[dowód: akta kontroli str. 92-102]

1.2. Plany dotyczące sieci

Opis stanu
faktycznego

1.2.1. Gmina zidentyfikowała najważniejsze potrzeby w zakresie gospodarki wodno-ściekowej. W opracowanym Programie ochrony środowiska na lata 2014-2017 wskazała m.in. na braki na terenach wiejskich infrastruktury wodociągowej i sanitarnej. Możliwości realizacji nowych zadań były ograniczone sytuacją finansową Gminy oraz Spółki. Stan infrastruktury wodociągowej był dostateczny. Szacunkowe potrzeby środków finansowych na realizację inwestycji, w zakresie objętym kontrolą wynoszą: ok. 25 mln zł. W Programie ochrony środowiska, uchwalonym przez Radę Miejską 19 sierpnia 2014 r., określono, m.in. obszary problemowe wynikające z aktualnego stanu środowiska Gminy wskazując na: niezadowalający stan wód podziemnych, brak aktualnych badań stanu wód podziemnych oraz powierzchniowych (jeziora), a także niewystarczający poziom skanalizowania.

[dowód: akta kontroli str. 103-119, 258-281]

1.2.2. Spółka nie przedłożyła do Urzędu wieloletniego planu modernizacji i rozwoju urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych. Dlatego w kontrolowanym okresie Rada Miejska nie podejmowała uchwały w sprawie wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, tj. uchwały o której mowa w art. 21 ust. 4 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

Były Burmistrz wskazał, że nie opracowano jednorodnego planu, ale posiadano opracowane projekty na modernizację hydroforni w Rzepinie oraz sieci do wsi Gajec. Był to priorytet, a kwestia awaryjności i jakości wody szła w parze z tymi projektami. Wolne środki przeznaczaliśmy na bieżącą obsługę sieci.

[dowód: akta kontroli str. 22-24]

⁶ Dz. U. z 2013 r., poz. 885 ze zm.

W Strategii Rozwoju Gminy Rzepin na lata 2008-2015 wśród celów strategicznych ujęto modernizację sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie Gminy, które było stopniowo realizowane, m.in. w latach 2009-2010 poczyniono nakłady w ramach projektu „Uregulowanie systemu gospodarki ściekowej w aglomeracji Rzepin”.

[dowód: akta kontroli str. 110-119]

1.2.3. Gmina realizowała zadania dla aglomeracji Rzepin w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (m.in. nakłady w latach 2009-2010 w wysokości ponad 5 mln zł), przy czym brak wystarczających środków finansowych powodowały przekładanie części zadań na kolejne lata (do 2020 r.). Burmistrz realizował obowiązki sprawozdawcze, tj. złożył pismem z 26.02.2015 r. Marszałkowi Województwa Lubuskiego informacje z realizacji programu za 2014 r., stosownie do wymogów art. 43 ust. 3c ustawy z dnia 18 lipca 2011 r. Prawo wodne⁷.

[dowód: akta kontroli str. 127-141]

1.2.4. Na terenie Gminy zlokalizowany jest łącznie kilkusetmetrowy odcinek sieci (w dwóch lokalizacjach) wykonanej z udziałem rur azbestowo-cementowych o łącznej długości ok. 500 mb. w miejscowości Kowalów oraz w Rzepinie odcinek ok 100 mb, którego demontaż i wymiana zostaną dokonane w przypadku wystąpienia prac remontowych lub awarii sieci w miejscu położenia rur.

Gmina Rzepin posiada uchwalony Program Ochrony Środowiska dla Gminy Rzepin, który zakłada modernizację sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

[dowód: akta kontroli str. 103-109, 125]

1.2.5. Powierzchnia Gminy objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego stanowi 1,2% (29 planów obejmujących 224 ha). W planach nie określono sposobów ochrony ujęć wód przed skażeniem czy dostarczania wody odpowiedniej jakości. W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy wskazywano jedynie ogólnie, że plan dopuszcza realizację nowych sieci i przyłączy w granicach obszaru objętego planem przy zachowaniu przepisów.

Na terenie Gminy nie ustanowiono stref ochronnych ujęć wody.

[dowód: akta kontroli str. 138, 142-154, 211-232]

Ustalona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Art. 51 pkt 1 ustawy Prawo wodne stanowi, że w celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, a także ze względu na ochronę zasobów wodnych, mogą być ustanawiane: strefy ochronne ujęć wody⁸.

Na terenie Gminy nie zostały ustanowione strefy ochronne ujęć wody, przy czym w latach 2013-2015 (I półrocze) wystąpiło, m.in. 10 przypadków skażeń wody: miejscowości Gajec (5 przypadków), m. Kowalów (2 przypadki) oraz m. Lubiechnia Wielka (2 przypadki) i m. Serbów (1 przypadek), powodując w 2 przypadkach przerwy w dostawach: 15 i 30 dni, a w pozostałych przypadkach decyzje warunkowe woda zdatna do spożycia po przegotowaniu), z powodu obecności bakterii grupy coli⁹ w wodzie.

⁷ Dz. U. z 2015 r., poz. 469.

⁸ Art. 52 ust. 3 ww. ustawy dopuszcza ustanowienie strefy ochronnej obejmującej wyłącznie teren ochrony bezpośredniej, jeżeli m.in., zapewnia konieczną ochronę ujmowanej wody.

⁹ Mogą powodować głównie zakażenia jelitowe i biegunkę. Wykorzystywanie zanieczyszczonej wody do picia lub przygotowywania posiłków, może stanowić potencjalne zagrożenie dla zdrowia i życia osób.

W ww. przypadkach zakwestionowane próbki wody nie odpowiadały wymaganiom rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi¹⁰.

[dowód: akta kontroli str. 121-123]

Zastępca Burmistrza przyznał, m.in. że brak było wiedzy o możliwości ustanowienia stref ochronnych, a że Spółki nie dochodziły sygnały o potrzebie ustanowienia takich stref. Biorąc pod uwagę zanieczyszczenia, których źródłem mogą być środki ochrony i nawozy rolnicze rozważymy podjęcie kroków w celu ustalenia strefy ochrony bezpośredniej, a także pośredniej ujęć wody, tam gdzie to niezbędne, tak aby poprzez określenie stosownych zakazów wyeliminować możliwość wystąpienia zanieczyszczeń. Deklaruję, że Spółka zostanie zobowiązana do opracowania stosownych dokumentów.

[dowód: akta kontroli str. 120]

Ocena cząstkowa

Urząd zdiagnozował potrzeby w zakresie uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, w szczególności na terenach wiejskich oraz posiadał wiedzę na temat występujących skażeń i przerw w dostawach wody z nich wynikłych. Nie podjęto wraz ze Spółką działań zmierzających do ustanowienia stref ochronnych ujęć wody, co mogłoby pozytywnie oddziaływać na zapewnienie dostaw wody o odpowiedniej jakości, w szczególności mieszkańcom z terenów wiejskich.

2. Realizacja działań służących zapewnieniu dostaw wody przydatnej do spożycia oraz ich skuteczność

2.1. Wykonywanie obowiązków

Opis stanu faktycznego

2.1.1. Burmistrz nie informował mieszkańców o jakości wody przeznaczonej do spożycia (art. 12 ust. 5 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków) z uwagi, że zadania te były realizowane przez Spółkę.

[dowód: akta kontroli str. 155-158]

2.1.2. Rada Miejska, stosownie do art. 19 ust.1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, uchwaliła 27 marca 2003 r. Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Rzepin, zawierający prawa i obowiązki przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego oraz odbiorców usług (art. 19 ust. 2 ww. ustawy).

[dowód: akta kontroli str. 159-165]

2.1.3. Urząd nie opracował pisemnej instrukcji i zasad sprawdzania przedkładanych przez Spółkę taryf za wodę i ścieki. Sprawdzenia czy taryfy zostały sporządzone zgodnie z przepisami ustawy dokonywał pracownik Urzędu. Burmistrz miał przekazywaną informację o wysokości kosztów Spółki, lecz nie dokonywał weryfikacji kosztów pod kątem celowości ich ponoszenia, tj. w sposób określony w art. 24 ust. 4 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków. Stawki porównywane były ze stawkami obowiązującymi w sąsiednich gminach.

W kontrolowanym okresie wynik finansowy Spółki pozwalał na uzyskanie przychodów umożliwiających pokrywanie kosztów jej funkcjonowania. Nie wystąpiły przypadki subsydiowania skrośnego¹¹. Rada Miejska podjęła uchwałę nr XLII/357/2014 z 16 maja 2014 r. m.in. w sprawie ustalenia taryfy oraz dopłaty

¹⁰ Dz. U. Nr 61, poz. 417 ze zm.

¹¹ Subsydiowanie skrośne - pokrywanie kosztów dotyczących jednego rodzaju prowadzonej przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne działalności gospodarczej lub jednej z grup taryfowych odbiorców usług przychodami pochodzącymi z innego rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej lub od innej taryfowej grupy odbiorców.

w wysokości 2,16 zł do ceny taryfowej z tytułu odprowadzania ścieków z gospodarstw domowych bez możliwości podłączenia do kanalizacji. Wydatki na dopłaty w okresie od 1 lipca 2014 r. do 30 czerwca 2015 r. wyniosły 34,7 tys. zł, co w stosunku do ogólnych wydatków Gminy w 2014 r. (31.414,3 tys. zł) stanowiło niespełna 0,11%.

W 2013 r. (od lipca 2012 r.) obowiązywały stawki brutto na zbiorowe zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków: woda 2,53 zł/m³, ścieki 4,70 zł/m³. Od lipca 2014 r. stawki wzrosły do odpowiednio 2,65 zł i 4,91 zł.

Według stanu na dzień 30 czerwca 2015 r. taryfa za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków dla gospodarstw domowych dla Gminy Rzepin wynosiła netto: woda 2,49 zł/m³ (średnia¹² dla lubuskiego 3,53 zł/m³), ścieki 4,85 zł/m³ (średnia dla lubuskiego 6,00 zł/m³).

[dowód: akta kontroli str. 22-24, 165-210]

2.1.4. Wielkość strat wody w okresie objętym kontrolą NIK wyniosła łącznie ponad 181,3 tys. m³ i stanowiły one średnio 17,8% pozyskanej wody (po pomniejszeniu produkcji o zużycie technologiczne).

Jak wyjaśnił były Burmistrz Urząd nie posiadał precyzyjnie rozpoznanych przyczyn takich strat, ale składały się na to zjawisko m.in. korzystanie z wody przez mieszkańców bez wodomierza i zły stan sieci.

[dowód: akta kontroli str. 22-24, 210]

2.1.5. Urząd prowadził ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, stosownie do art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Ewidencja zawierała m.in. adres nieruchomości, dane właściciela, numer umowy. Nie zawierała kompletnych danych w zakresie pojemności i szczelności zbiorników bezodpływowych. W okresie objętym kontrolą przeprowadzono łącznie 17 kontroli zbiorników bezodpływowych (581 sztuk na terenie Gminy) i ani jednej przydomowych oczyszczalni (31 szt. na terenie Gminy).

Postanowienia Regulaminu utrzymania czystości i porządku określały, m.in. że właściciel nieruchomości zobowiązany jest do systematycznego usuwania nieczystości ciekłych z urządzeń służących do ich gromadzenia z częstotliwością i w sposób gwarantujący, że nie nastąpi ich wypływ ze zbiornika wynikający z jego przepełnienia, a także zanieczyszczenia powierzchni ziemi i wód podziemnych.

[dowód: akta kontroli str. 282-294]

2.1.6. Urząd wyegzekwował od podmiotów prowadzących działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych prawidłowe wypełnianie obowiązków statystycznych, o których mowa w art. 90 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Podmioty przekazywały Burmistrzowi kwartalne sprawozdania zawierające, m.in. informacje o ilości i rodzaju nieczystości ciekłych odebranych z obszaru danej gminy; liczbę właścicieli nieruchomości, od których zostały odebrane nieczystości ciekłe.

[dowód: akta kontroli str. 308-316]

2.2. Realizacja inwestycji

Opis stanu faktycznego

Wydatki majątkowe Gminy kształtowały się następująco:

- na koniec I półrocza 2015 r. - 1.844,8 tys. zł, w tym na sieć wod.-kan. 4,2 tys. zł,
- w 2014 r. - 1.200,6 tys. zł, w tym na sieć wod.-kan. 83,8 tys. zł,
- w 2013 r. - 2.586,8 tys. zł, w tym na sieć wod.-kan. 107,7 tys. zł.

¹² <http://www.cena-wody.pl> wg stanu na 21.04.2015 r.

W latach 2013-2015 r. (I półrocze) w zakresie gospodarki wodno-ściekowej dokonano w Gminie, m.in. następujących nakładów (3 największe):

- Remont hydroforni w m. Serbów: 217 580,00 zł,
- Budowa sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej – ul. Moniuszki w Rzepinie: 64.864,56 zł,
- Budowa sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej w ulicy Pocztowej w Rzepinie: 59.953,55 zł.

Były Burmistrz w odniesieniu do stosunkowo niewielkich nakładów w ostatnich latach wskazał jako przyczyny: duże nakłady w latach 2009-2010 (ponad 5 mln zł) oraz oczekiwanie na nową perspektywę unijną i konkursy z dofinansowaniem z funduszy unijnych kolejnych latach: 2016-2017.

[dowód: akta kontroli str. 20-22, 318]

Badaniem objęto dwa największe wartościowo zadania realizowane w kontrolowanym okresie: jedno postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego oraz jedno zlecenie udzielone w oparciu o wewnętrzny regulamin udzielania zamówień dla kwot poniżej 30 tys. euro.

2.2.1. Przetarg nieograniczony o wartości szacunkowej 43.623,74 euro na „Remont hydroforni (technologia, roboty elektryczne i rekonstrukcja studni głębinowej) w miejscowości Serbów – Gmina Rzepin”.

W dniu 14.11.2012 r. Gmina udzieliła zamówienia publicznego na remont hydroforni w miejscowości Serbów wykonawcy, który złożył najkorzystniejszą ofertę spośród dwóch ważnych, które wpłynęły w postępowaniu, za wynagrodzeniem ryczałtowym zgodnym z ofertą, tj. 215.680 zł brutto. W umowie nr ZP.271.10.2012 określono m.in. zaproponowane przez wykonawcę w ofercie wynagrodzenie oraz planowany termin zakończenia prac - 14.12.2012 r. Realizacja umowy została zabezpieczona gwarancją bankową (SGB Bank Spółdzielczy w Rzepinie) należytego wykonania umowy (5% wartości, tj. 10.784 zł) oraz usunięcia wad i usterek. W par. 2 ust. 3 i 4 umowy wskazano, że termin wykonania przedmiotu umowy może ulec przesunięciu m.in. wskutek działania siły wyższej, którą stanowi zdarzenie nagłe, nieprzewidywalne i niezależne od woli Stron, uniemożliwiające wykonanie umowy na stałe lub na pewien czas, któremu nie można zapobiec, ani przeciwdziałać przy zachowaniu należytej staranności.

W ww. postępowaniu o udzielenie zamówienia (w trybie przetargu nieograniczonego), prawidłowo m.in.:

- dokonano ustalenia wartości szacunkowej zamówienia (175.350 zł) - wykonano na podstawie kosztorysu inwestorskiego,
- zrealizowano obowiązki zamieszczania ogłoszeń. Zamawiający wszczął postępowanie zamieszczając ogłoszenie o zamówieniu, m.in. w miejscu publicznie dostępnym w swojej siedzibie i na stronie internetowej oraz przekazując ogłoszenie w dniu 28.09.2012 r. Urzędowi Zamówień Publicznych – nr ogłoszenia 370246-2012). Niezwłocznie po zawarciu umowy zamawiający przekazał ww. Urzędowi ogłoszenie o udzieleniu zamówienia (art. 95 ust. 2 Pzp).

W dniu 12.12.2012 r. podpisano aneks do umowy powołując się na § 2 ust. 4 umowy dotyczący siły wyższej, wydłużając termin realizacji umowy do 31.01.2013 r. Wykonawca przedłożył 6.12.2012 r. w Urzędzie oświadczenie producenta aeratora filtrów ciśnieniowych i zbiorników hydroforowych, że nie jest on (producent) w stanie wykonać zlecenia (wykonawcy) do 14.12.2012 r. (ze względu na specjalistyczne procesy technologiczne i odbiorowe oraz zwiększoną liczbę zamówień w okresie listopada i grudnia każdego roku), określając realny czas dostawy na 30.12.2012 r. Prace zostały zrealizowane i odebrane 29.01.2013 r. Zapłata za wykonanie umowy została dokonana na podstawie dwóch faktur (z 8.01.2013 r. – po odbiorze

częściowym – kwota 129.150 zł i z 30.01.2013 r. po odbiorze końcowym – kwota 86.530 zł).

[dowód: akta kontroli str. 319-372]

2.2.2. Wykonanie sieci wodociągowej wraz z przyłączami oraz sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami ul. Moniuszki w Rzepinie.

Burmistrz Rzepina w zarządzeniu 11/2012 z 1.03.2012 r. określił regulamin zamówień, których wartość nie przekracza wyrażonej w złotych równowartości kwoty 14.000 euro W regulaminie określono m.in. zasady planowania; przygotowania; przeprowadzania oraz organizację takich postępowań. Zarządzenie wymaga dla zamówień o wartości 10-14 tys. euro m.in. przeprowadzenia rozpoznania cenowego u 3 wykonawców.

[dowód: akta kontroli str. 373-384]

W przeprowadzonym zgodnie z zasadami opisanymi ww. zarządzeniem postępowaniu (3 oferty pisemne) wyłoniono wykonawcę, który zaproponował najniższą cenę, tj. 62.958,06 zł i z którym 20.05.2013 r. podpisano umowę nr 29/2013 r. o wartości zgodnej z ofertą. Komisja odbiorowa przyjęła bez uwag prace 29.05.2013 r.

[dowód: akta kontroli str. 385-395]

2.3. Nadzór oraz współpraca z innymi organami

Opis stanu faktycznego

2.3.1. W Urzędzie przed powołaniem członków rady nadzorczej zweryfikowano czy powoływane osoby posiadają wymagane uprawnienia, tj. czy członkowie legitymują się zdaniem egzaminem¹³ w trybie przewidzianym w ustawie z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji¹⁴.

Burmistrz działający jako jednoosobowe walne zgromadzenie (organ powołujący radę nadzorczą w spółce) nie wyegzekwował natomiast ograniczenia, wynikającego z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 3 marca 2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi¹⁵, że jedna osoba może być członkiem rady nadzorczej tylko w jednej ze spółek, utworzonych przez Skarb Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego.

W przypadku jednego z trzech członków rady nadzorczej wystąpiła sytuacja, że poza zasiadaniem w radzie nadzorczej Spółki, pełnił funkcję w radach nadzorczych jeszcze dwóch spółek komunalnych, jednej w Rzepinie i jednej w Słubicach. Z dniem 1 września 2015 r. członek rady nadzorczej złożył rezygnację z pełnionej funkcji w Spółce.

[dowód: akta kontroli str. 396-402]

Były Burmistrz przyznał, m.in. że kandydaci do rady nadzorczej spełniali wymogi formalne i mieli stosowne kwalifikacje, lecz nie zdawał sobie sprawy z wymogu dotyczącego możliwości zasiadania tylko w jednej radzie nadzorczej.

[dowód: akta kontroli str. 22-24]

2.3.2. W Urzędzie nie opracowano zasad w zakresie nadzoru merytorycznego i ekonomiczno-finansowego nad Spółką i brak jest dokumentacji potwierdzającej dokonywanie analizy sprawozdań rocznych rady nadzorczej Spółki i uchwał w zakresie zatwierdzenia bilansu rocznego. Były Burmistrz wskazał, że nie widział takiej konieczności, ale wydaje się, że taka analiza mogłaby być przydatna.

[dowód: akta kontroli str. 22-24]

¹³ Na mocy § 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 września 2004 r. w sprawie szkoleń i egzaminów dla kandydatów na członków rad nadzorczych spółek, w których Skarb Państwa jest jedynym akcjonariuszem, (Dz. U. Nr 198, poz. 2038 ze zm.), zwolnione z obowiązku składania egzaminu są osoby, które m.in. posiadają wpis na listę radców prawnych, adwokatów, biegłych rewidentów lub doradców inwestycyjnych.

¹⁴ Dz. U. z 2013 r., poz. 216 ze zm.

¹⁵ Dz. U. z 2013 r., poz. 254 ze zm.

2.3.3. Burmistrz nie opracował, wymaganego art. 10 ust. 8 ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi, zarządzenia w sprawie szczegółowych zasad i trybu przyznawania nagrody rocznej osobom kierującym niektórymi podmiotami prawnymi i wzoru wniosku o przyznanie nagrody rocznej. Według regulaminu rady nadzorczej Spółki do jej zadań należy m.in. podejmowanie uchwał w sprawie ustalania wynagrodzenia członkom Zarządu oraz przyznawanie nagrody rocznej. Nagrody roczne¹⁶ nie przekraczały wysokości określonej w art. 10 ust. 7 ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi.

[dowód: akta kontroli str. 403-420]

2.3.4. Burmistrz nie przeprowadzał kontroli w zakresie zgodności wykonywanej działalności z udzielonym zezwoleniem (art. 18e ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków).

Były Burmistrz wskazał, że ponieważ nie było obowiązku kontrolowania Spółki nie korzystano z tego uprawnienia, a jako Burmistrz był na bieżąco informowany o sytuacji w Spółce.

[dowód: akta kontroli str. 22-24]

Burmistrz wyegzekwował od Spółki realizację obowiązku wynikającego z zezwolenia na prowadzenia zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków dotyczącego przedkładania do 31 stycznia¹⁷ każdego roku oceny za rok ubiegły, m.in. w zakresie: częstotliwości, przyczyn czasu usuwania awarii, jakości usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzanie ścieków.

Ponadto w okresie objętym kontrolą komisja rewizyjna Rady Miejskiej przeprowadzała dwukrotnie (listopad 2013 r i kwiecień 2015 r.) wizytacje - posiedzenia wyjazdowe w Spółce w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków, podczas których dyrektor Spółki wyjaśniała zagadnienia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej i odpowiadała na pytania radnych z komisji rewizyjnej.

Do Urzędu w kontrolowanym okresie nie wpływały skargi dotyczące realizacji zadań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.

[dowód: akta kontroli str. 5-19, 295-304]

2.3.5. W zakresie zapewnienia nieprzerwanych dostaw wody dla mieszkańców Urząd współpracował z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym. Efektem tej współpracy było bieżące informowanie Gminy, o wynikach badań wody.

[dowód: akta kontroli str. 305-307]

Ustalona
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W ewidencji (art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach) obejmującej 581 zbiorników bezodpływowych i 31 przydomowych oczyszczalni ścieków brak było kompletnych danych pod względem pojemności i szczelności zbiorników bezodpływowych.

Skutkiem niekompletności danych w ww. ewidencji był m.in. brak możliwości pełnego zweryfikowania ilości ścieków trafiających do oczyszczalni z ilością ścieków wytwarzanych, tj. dokonania oceny czy część ścieków nie trafia poza stację zlewną (art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach).

[dowód: akta kontroli str. 282-294]

¹⁶ Nagroda roczna (za lata 2012-2014) dla członka zarządu została przyznana uchwałami rady nadzorczej łącznie w wysokości sięgającej 87,6% wypracowanego zysku przez spółkę w tym okresie.

¹⁷ Odpowiednio pismami z 21.01.2013 r., 30.01.2014 r. i 28.01.2015 r.

Były Burmistrz przyznał, że brak dokumentów dotyczących wielkości zbiorników bezodpływowych wynika w części z przyczyn obiektywnych, tj. z braku dokumentacji na zbiorniki w mieniu popegeerowskim, a dla części gospodarstw z przeoczenia.

[dowód: akta kontroli str. 22-24]

2. Były Burmistrz podpisał 12.12.2012 r. aneks do umowy z wykonawcą na remont hydroforni w miejscowości Serbów, powołując się na § 2 ust. 4 umowy dotyczący siły wyższej¹⁸, wydłużając termin realizacji umowy do 31.01.2013 r., tj. z 1 miesiąca do 2,5 miesiąca. Wykonawca przedłożył 6.12.2012 r. oświadczenie producenta aeratora, filtrów ciśnieniowych i zbiorników hydroforowych, że producent nie jest w stanie w tak krótkim czasie wykonać zlecenia.

W ocenie NIK, nie zaszły okoliczności pozwalające na dokonanie dopuszczalnej art. 144 ust. 1 ustawy Prawo zamówień publicznych zmiany postanowień zawartej umowy w stosunku do treści oferty, na podstawie której dokonano wyboru wykonawcy. Zamawiający bowiem nie przewidział możliwość dokonania takiej zmiany z powodu problemów producenta, w ogłoszeniu o zamówieniu lub w specyfikacji istotnych warunków zamówienia.

Były Burmistrz wskazał, m.in. że:

- termin nie był realny, ale chciano wykorzystać dotację z Agencji Nieruchomości Rolnych. Wydłużenie terminu raczej nie wpłynęło na wynik postępowania;
- wcześniejsze postępowania nie zakończyły się wyborem wykonawcy i mimo braku zaistnienia siły wyższej warto było doprowadzić do remontu niezbędnego dla poprawy jakości wody dla mieszkańców.

[dowód: akta kontroli str. 22-24, 331-356]

3. Burmistrz (zgromadzenie wspólników) nie wyegzekwował przestrzegania ograniczenia, wynikającego z art. 4 ust. 1 ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi, że jedna osoba może być członkiem rady nadzorczej tylko w jednej ze spółek, o których mowa w art. 1 pkt 4-6 cyt. ustawy. W okresie objętym kontrolą jeden z trzech członków rady nadzorczej poza zasiadaniem w radzie nadzorczej Spółki, pełnił także funkcję w radach nadzorczych dwóch innych spółek komunalnych (po jednej w Rzepinie i Słubicach). Jeszcze w toku kontroli NIK, członek rady nadzorczej złożył rezygnację z pełnionej funkcji w Spółce.

Były Burmistrz przyznał, że nie wiedział o ograniczeniu w zakresie pełnienia funkcji członka w jednej radzie nadzorczej Spółki komunalnej.

[dowód: akta kontroli str. 22-24, 396-402]

4. Pomimo przyznawanych nagród dla Zarządu Spółki, w Urzędzie nie zostało opracowane, wymagane art. 10 ust. 8 ustawy o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi, zarządzenie w sprawie szczegółowych zasad i trybu przyznawania nagrody rocznej osobom kierującym niektórymi podmiotami prawnymi i wzoru wniosku o przyznanie nagrody rocznej.

Były Burmistrz wskazał, że przez niedopatrzenie nie wiedział o obowiązku opracowania zarządzenia pozwalającego określić zasady i tryb przyznawania nagrody rocznej.

[dowód: akta kontroli str. 22-24, 403-420]

Ocena cząstkowa

Zadania w zakresie zapewnienia mieszkańcom Gminy nieprzerwanych dostaw wody przydatnej do spożycia nie zostały w pełni wykonane. Wprawdzie niemal wszyscy mieszkańcy posiadali dostęp do sieci wodociągowej, jednakże występowały

¹⁸ Zdefiniowanej w umowie jako: zdarzenie nagłe, nieprzewidywalne i niezależne od woli Stron uniemożliwiające wykonanie umowy na stałe lub na pewien czas, któremu nie można zapobiec ani przeciwdziałać przy zachowaniu należytej staranności.

nieliczne, lecz powtarzające się przypadki skażenia wody zanieczyszczeniami groźnymi dla ludzkiego zdrowia.

Ceny w zatwierdzonych taryfach za wodę były na poziomie niższym od przeciętnej dla miast w województwie lubuskim, a także gmin w Polsce i wystarczały na pokrycie całości kosztów działalności Spółki. Stwierdzone w toku kontroli nieprawidłowości wskazują na niewystarczający nadzór nad Spółką przy wykonywaniu zadań w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁹, wnosi o:

1. Zapewnienie, w porozumieniu ze Spółką, stosownej ochrony ujęć wody, tak by w sposób ciągły możliwa była dostawa wody o parametrach zdatności do spożycia.
2. Opracowanie zarządzenia w zakresie zasad i trybu przyznawania nagrody rocznej.
3. Uzupelnienie ewidencji o dane pozwalające określić pojemność i szczelność zbiorników bezodpływowych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, dnia 11 września 2015 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze

Kontroler
Paweł Pawlak
specjalista kontroli państwowej

Wicedyrektor
Włodzimierz Stobrawa

.....
podpis

.....
podpis

¹⁹ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096.